

Kybernetická kriminalita v judikatuře českých soudů

doc. JUDr. Tomáš Gřivna, Ph.D.
Právnická fakulta UK v Praze

Obsah

- Úvodem
 - pojem a členění kybernetické kriminality
 - statistiky kriminality
- Problematika kybernetické kriminality v judikatuře českých soudů
 - obecně
 - „veřejně přístupnou počítačovou sítí“
 - embedded links
- Závěrem

Pojem kybernetické kriminality

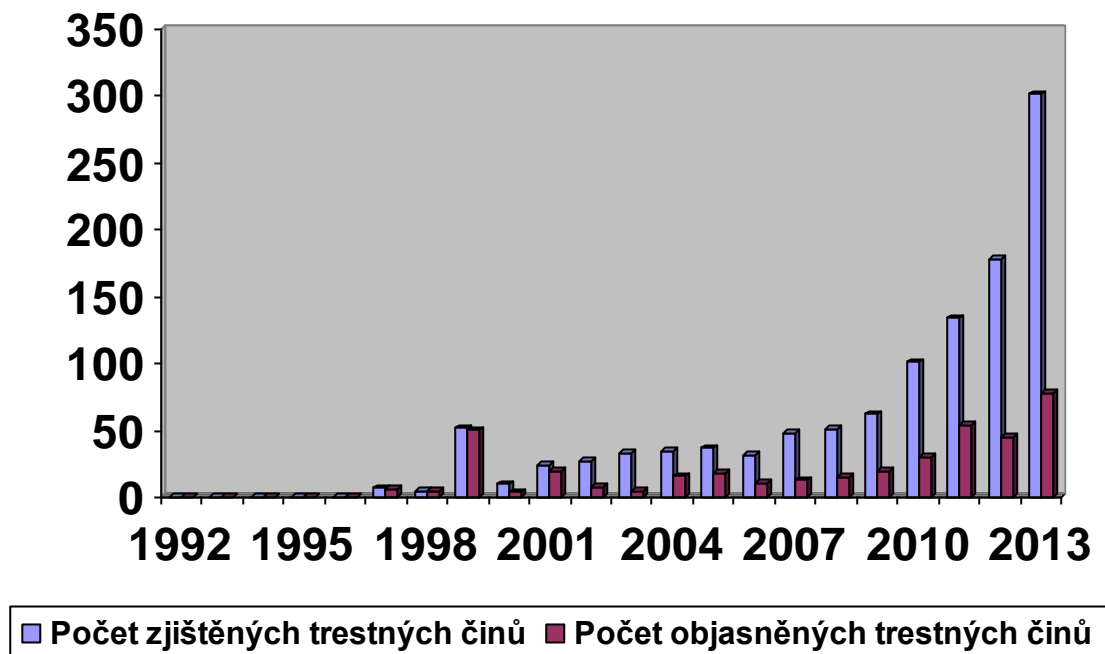
- Pojem „**kyberprostor**“ - kyberpunková povídka „Burning Chrome“ Williama Gibsona v roce 1982, o něco později ji popsal ve své knize „Neuromancer“. Do obecného povědomí, od Johna Barlowa, zakladatele Electronic Frontier Foundation.
<http://homes.eff.org/~barlow/Declaration-Final.html>
- Rozvoj informačních a telekomunikačních technologií – připojením na komunikační a informační služby vytváří uživatelé určitý druh společného prostoru = kyberprostor
- Vedlejší produkt = prostor pro společensky nebezpečné aktivity nového typu – kybernetická kriminalita (spíše kriminologické pojetí)
- Cybercrime x computer crime x computer-related crime

Typické útoky v kyberprostoru (členění)

- **Útoky proti důvěrnosti, integritě a dostupnosti počítačových dat a systémů** (odpovídá § 230, § 231 TrZ)
 - průnik do počítačového systému (překonáním hesla, s pomocí skrytého hardwaru, spoofing)
 - oklamání uživatelů (malware: viruses, worms, trojan horses), DDoS (distributed denial of service), phishing a pharming, spaming, zachycení dat, sniffing
- **Útoky spočívající v šíření závadného (nelegálního nebo nežádoucího) obsahu**
 - dětská pornografie (§ 192 TrZ)
 - rasistické a xenofobní či jiné projevy nenávisti (§ 403 až 405 TrZ)
 - tzv. cyber grooming, glorifikace násilí, cyberbullying, hoax (§ 357 TrZ)
- **Útoky spočívající v porušování práv duševního vlastnictví** (§ 268 až 270 TrZ)
 - neoprávněné nakládání s počítačovými programy
 - neoprávněná reprodukce a užití hudby, filmů, databází a knih
- **Útoky využívající kyberprostor k dalším formám trestné činnosti**
 - typická podvodná jednání (nabízí zboží prostřednictvím Internetu)
 - provozování hazardních her bez povolení nebo k provozování nepoctivých her a sázek
 - neoprávněné nakládání s osobními údaji

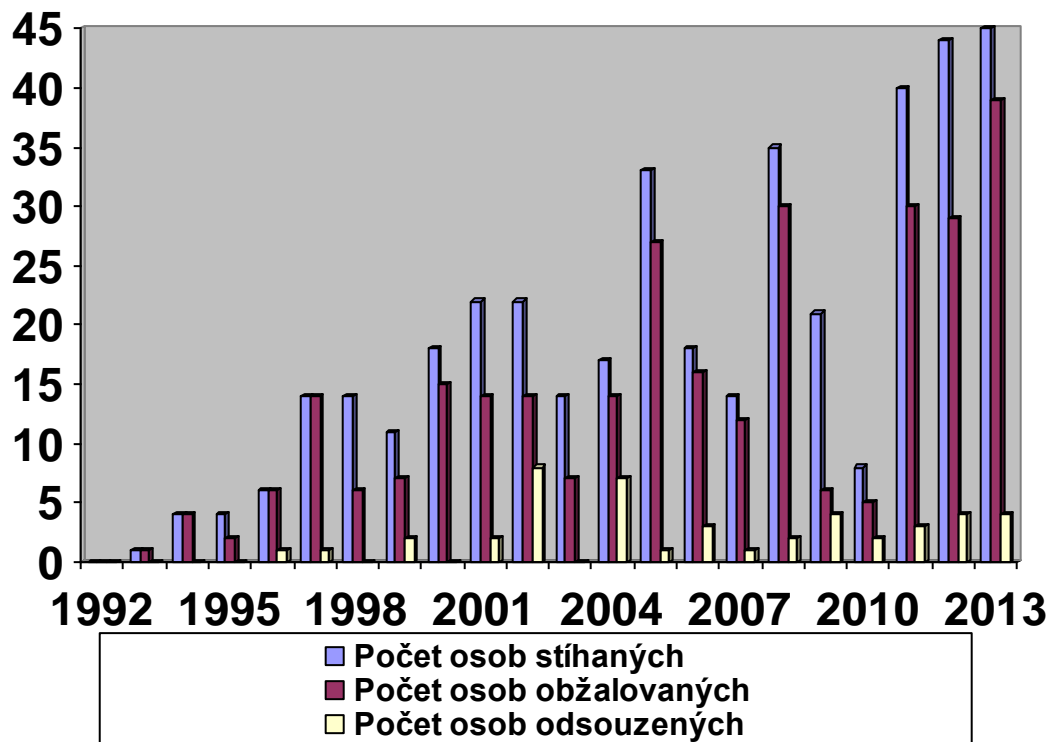
Stav kybernetické kriminality (některé registrované TČ)

Dynamika registrovaných a objasněných tr. činů -
poškození a zneužití záznamu na nosiči informací

Stav kybernetické kriminality (některé registrované TČ)

Dynamika počtu stíhaných, obžalovaných a odsouzených osob za tr.č. podle § 257a TZ1961 + § 230 TZ

Kybernetická kriminalita v judikatuře českých soudů - obecně

- Ustanovení § 230 až 232 TrZ se v judikatuře neobjevuje, zaznamenám byl pouze jediný případ před NS (padělání elektronických platebních příkazů zneužitím přístupových oprávnění)
- Častěji se NS a ÚS zabývali případy:
 - Porušení autorského práva (především P2P sítě), § 270
 - Nakládání s dětskou pornografií (§ 192)
 - Propagace nacismu (§ 403)
 - Různé typy podvodného jednání (§ 209 až 211)
 - Pomluva (§ 184)
 - Poškození cizích práv (§ 181)
 - „Stalking“ (§ 354)
 - Šíření toxikomanie (§ 287)
- Judikatorní význam:
 - Spáchání činu „veřejně přístupnou počítačovou sítí“
 - „Embedded links“
 - Určení výše škody u § 270 TrZ

Spáchání činu „veřejně přístupnou počítačovou sítí“

- Tpjn 300/2012 (stanovisko kolegia z 30. 1. 2013) – Rt 20/2013
- **Rozesílání pornografických děl prostřednictvím elektronické pošty mezi tzv. e-mailovými schránkami, chráněnými individuálními přístupovými hesly, nenaplnuje znak „veřejně přístupná počítačová síť“ ve smyslu § 191 odst. 3 písm. b) a § 192 odst. 3 písm. b) tr. zákoníku.**
- **V případě rozesílání pornografických děl na větší počet e-mailových adres, je-li význam tohoto jednání pro šíření díla právě s ohledem na počet oslovených adresátů srovnatelný se spácháním trestného činu tiskem, filmem, rozhlasem, televizí nebo veřejně přístupnou počítačovou sítí, naplňuje znak „jiným obdobně účinným způsobem“ ve smyslu § 191 odst. 3 písm. b) a § 192 odst. 3 písm. b) tr. zákoníku. Rozeslání pornografických děl např. 163 adresátům splňuje tuto podmínku.**
- To však neznamená, že by uvedená podmínka srovnatelnosti nemohla být splněna i v případě menšího počtu adresátů, podle názoru trestního kolegia tomu tak bude **zpravidla**, když jejich počet bude tvořit **několik desítek**.
- Viz též nálezn I.ÚS 1428/13 ze dne 20. 8. 2013

„Embedded links“

- Embedded links = technický způsob umístění obsahu na internetových stránkách vložením připraveného kódu, odkazujících na obsah umístěný na jiné internetové stránce tak, že je tento obsah možné zpřístupnit na té stránce, kde je embeddovaný link umístěn, bez nutnosti uživatele přejít na internetovou stránku, kde je umístěn obsah.
- 8 Tdo 137/2013 ze dne 27. 2. 2013, Rt 7/2014
- **Za neoprávněný zásah do zákonem chráněných práv ve smyslu § 270 odst. 1 TZ lze považovat i takové jednání pachatele, který na Internetu v prostoru vyhrazeném pro své internetové stránky umístí odkazy (tzv. embedded linky) umožňující neoprávněný přístup k rozmnoženinám děl (např. filmových a televizních) umístěných na externích serverech tak, že kdokoli k nim může mít prostřednictvím takové internetové stránky přístup, aniž by k tomu měl souhlas nositelů autorských práv, a využije tzv. hostingu s možností uložení dat na serveru. V takovém případě totiž pachatel (umístěním tzv. embedded linku) umožnil přístup k rozmnoženině díla, a to jako osoba odlišná od osoby, která je vlastníkem této rozmnoženiny nebo jinou oprávněnou osobou, což je činnost, již je nutné považovat za porušení autorských práv k jednotlivým dílům a porušení práva na sdělování díla veřejnosti ve smyslu § [18](#) odst. 1, 2 autorského zákona)**

Určení výše škody u § 270 TrZ

- Často autoři (jejich zmocněnci) nebo organizace na ochranu autorů uplatňují v trestním řízení mnohasettisícové škody v souvislosti s trestným činem podle § 270
- Hypotézy poškozených:
 - kolik lidí si „stáhlo“ film, tolik by přišlo do kina nebo si ho koupilo na nosiči, což představuje ušlý zisk ve výši ABC
 - Kdyby film nebyl ke stažení před uvedením do kin, byla by návštěvnost vyšší o XYZ osob, což představuje ušlý zisk ve výši ABC
- Problém určení škody v podobě ušlého zisku
- Škoda je znakem kvalifikovaných skutkových podstat – nutno se zabývat otázkou škody i z hlediska viny, nejen z hlediska náhrady škody
- Prozatím nejednoznačné řešení:
 - Vyjít ze zisku, kterého dosáhl pachatel?
 - Vyjít z ceny, za které lze dílo na internetu stáhnout nebo půjčit?
 - Vyjít z ceny obvyklé za poskytnutí licence?

Závěrem

- Vysoká latence (srovnání registrované kriminality s vitkimizačními výzkumy)
- Nedaří se odhalovat trestné činy a jejich pachatele, což se týká zejména útoků proti důvěrnosti, integritě a dostupnosti počítačových dat a systémů
- Činnost P-ČR se zaměřuje na postih za šíření závadného obsahu a porušování autorských práv (patrně v důsledku podaných trestních oznámení)
- Proto se v judikatuře řeší především sporné otázky týkající se výše zmiňovaných oblastí, zatímco § 230 až 232 nejsou judikatorně vykládány

Děkuji za pozornost